Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Το 28ο καθεστώς — Μια εναλλακτική λύση για μείωση του όγκου της νομοθεσίας σε κοινοτικό επίπεδο» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2011/C 21/05)

Εισηγητής: **ο κ. PEGADO LIZ**

Στις 16 Ιουλίου 2009 η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, δυνάμει του άρθρου 29 (2) του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Το 28ο καθεστώς – Μια εναλλακτική λύση για μείωση του όγκου της νομοθεσίας σε κοινοτικό επίπεδο.»

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές εργασίες της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Μαρτίου 2010.

Κατά την 463η σύνοδο ολομέλειας της στις 26 και 27 Μαΐου 2010 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 124 ψήφους υπέρ, 8 ψήφους κατά και 20 αποχές.

1. **Παρατηρήσεις και συστάσεις**

1.1 Τα τελευταία χρόνια, σε διάφορες περιστάσεις και εκδηλώσεις, εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών έθεσαν το ερώτημα κατά πόσο θα μπορούσε να υιοθετηθεί ένα προαιρετικό καθεστώς ως εναλλακτική λύση στον παραδοσιακό τρόπο εναρμόνισης της νομοθεσίας σε συγκεκριμένους τομείς, ώστε να ρυθμιστούν πλήρως με αυτόν τον τρόπο ορισμένα είδη νομικών σχέσεων, όπως οι συμβάσεις αστικού δικαίου.

1.2 Επίσης, αναφορές στην πιθανή χρήση του αποκαλούμενου 28ου καθεστώτος έκαναν την εμφάνισή τους σε διάφορα έγγραφα της Επιτροπής και του ΕΚ, κυρίως σε σχέση με σημαντικά θέματα όπου η επιθυμητή πλήρης εναρμόνιση δεν προδιαγραφόταν ούτε εύκολη ούτε εφικτή.

1.3 Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει ταχθεί υπέρ της διεξοδικής ανάλυσης αυτού του μηχανισμού και της πιθανής εφαρμογής του σε συγκεκριμένους τομείς.

1.4 Εκτός από την προσπάθεια που ξεκίνησε με τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ευρωπαϊκή ασφαλιστική σύμβαση» ([1]) και ολοκληρώθηκε από την ομάδα μελέτης «Αναδιατύπωση του ευρωπαϊκού δικαίου για τις ασφαλιστικές συμβάσεις» με την πρόσφατη δημοσίευση των αρχών του ευρωπαϊκού δικαίου για τις ασφαλιστικές συμβάσεις στο πλαίσιο της αποστολής «Κοινό πλαίσιο αναφοράς», μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις έχει προτιμηθεί παρόμοια προσέγγιση από τον ευρωπαίο νομοθέτη στον τομέα του εταιρικού δικαίου, του δίκαιου πνευματικής ιδιοκτησίας και του διεθνούς δικαίου.

1.5 Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία διεξοδική συζήτηση για τη φύση, το αντικείμενο, το νομικό πλαίσιο, τους τομείς εφαρμογής, τα πλεονεκτήματα και τις δυσκολίες ενός τέτοιου μηχανισμού και την πιθανή συνεισφορά του στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

1.6 Για το σκοπό αυτόν και σύμφωνα με τη γνωμοδότησή της σχετικά με την προσέγγιση της προορατικής νομοθεσίας ([2]), η ΕΟΚΕ αποφάσισε να προβεί στην κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας σε συνδυασμό με τη διοργάνωση δημόσιας ακρόασης, όπου οι εκπρόσωποι ενδιαφερόμενων φορέων, ακαδημαϊκών, αξιωματούχων των κρατών μελών και της Επιτροπής είχαν την ευκαιρία να διατυπώσουν τις απόψεις τους.

1.7 Λαμβάνοντας ευρέως υπόψη το έγγραφο υλικό και τις απόψεις που διατυπώθηκαν τα τελευταία χρόνια, ιδίως όσες εκφράστηκαν κατά τη διάρκεια της ακρόασης, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι θα πρέπει να συνεκτιμώνται ορισμένες θεμελιώδεις παράμετροι κατά τη χάραξη και του σχεδιασμό ενός προαιρετικού καθεστώτος, το οποίο συμβάλλει στη βελτίωση της νομοθεσίας και στη δημιουργία ενός απλουστευμένου, κατανοητού και εύχρηστου ρυθμιστικού πλαισίου.

1.8 Ως εκ τούτου, το προαιρετικό καθεστώς θα πρέπει:

α) να λαμβάνεται υπόψη σε κάθε κράτος μέλος ως ένα «2ο καθεστώς», το οποίο παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο καθεστώτων εγχώριου δικαίου των συμβάσεων·

β) να ορίζεται σε επίπεδο ΕΕ και να θεσπίζεται με κανονισμούς της ΕΕ·

γ) να διευκολύνει τη σχέση των μερών κατά τη διαδικασία κατάρτισης·

δ) να περιέχει διατάξεις αναγκαστικού δικαίου που θα διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του ασθενέστερου μέρους, τουλάχιστον παρόμοιες με εκείνες που προβλέπονται από τους κοινοτικούς ή εθνικούς κανόνες αναγκαστικού δικαίου, με δυνατότητα εφαρμογής όποτε είναι απαραίτητο·

ε) να επιτρέπει στα μέρη μόνον την επιλογή ολόκληρου του μηχανισμού, αποκλείοντας έτσι τη δυνατότητα επιλεκτικής εφαρμογής.

1.9 Η ΕΟΚΕ πρότεινε ορισμένες νέες ιδέες για συζήτηση σχετικά με την πιθανή νομική βάση εφαρμογής αυτού του μηχανισμού, έχοντας υπόψη ότι η επιλογή της νομικής βάσης μπορεί να εξαρτάται από το πεδίο εφαρμογής.

([1]) ΕΕ C 157 της 28.6.2005, σ. 1.
([2]) ΕΕ C 175 της 28.7.2009, σ. 26.

1.10 Η ΕΟΚΕ έχει αναλύσει τα πολλαπλά πλεονεκτήματα της χρήσης αυτού του μέσου. Πιο συγκεκριμένα:

α) θα επιτρέπει στα μέρη μιας σύμβασης να συναλλάσσονται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση με βάση ένα ενιαίο καθεστώς δικαίου των συμβάσεων. Τα εμπόδια της ενιαίας αγοράς, όπως οι νομικοί κίνδυνοι και τα έξοδα που οφείλονται στις διαφορές των εθνικών νομικών συστημάτων, θα αίρονται αυτομάτως·

β) η απόφαση σχετικά με την εφαρμογή του θα εναπόκειται στην αγορά και ως εκ τούτου η επιλογή του θα προκύπτει μόνον όταν τα ενδιαφερόμενα μέρη κρίνουν ότι είναι επωφελές·

γ) η ξεχωριστή νομική παράδοση κάθε κράτους μέλους θα παραμένει άθικτη, γεγονός που θα του εξασφαλίζει ευρύτερη αποδοχή σε πολιτικό επίπεδο·

δ) με κατάλληλο σχεδιασμό και εφαρμογή από τους κανονισμούς της ΕΕ, θα επιτρέπει στα μέρη να το χρησιμοποιούν ακόμη και σε καθαρά εγχώριες υποθέσεις·

ε) τα δικαστήρια δεν θα το λαμβάνουν υπόψη ως επιλεγμένο «αλλοδαπό» δίκαιο. Ως εκ τούτου, θα εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, η αρχή «*iura novit curia*» και η πρόσβαση στα εθνικά ανώτατα δικαστήρια και στο ΔΕΚ δεν θα υπόκειται σε περιορισμούς, πράγμα που συνήθως δεν ισχύει όταν εφαρμόζεται αλλοδαπό δίκαιο ή γενικές αρχές. Ομοίως, τα όργανα που προσφέρουν εξωδικαστικούς μηχανισμούς καταγγελίας και προσφυγής δεν θα μπορούν να αρνηθούν την εξέταση μιας υπόθεσης με το επιχείρημα ότι υπόκειται σε αλλοδαπό δίκαιο.

1.11 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει τις δυσκολίες που υπάρχουν στην εφαρμογή του:

α) η σχέση μεταξύ του προαιρετικού μέσου και του ευρωπαϊκού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, όπως όσον αφορά τους κανόνες που εκφράζουν την εθνική δημόσια πολιτική (δημόσια τάξη – άρθρο 21, κανονισμός 593/2008 Ρώμη Ι)·

β) ακόμη κι ένα προαιρετικό τομεακό μέσο απαιτεί μια σειρά γενικών κανόνων ιδιωτικού δικαίου·

γ) ένα προαιρετικό μέσο που αφορά μόνον ζητήματα ιδιωτικού δικαίου δεν μπορεί να καλύπτει προβλήματα φορολογικού δικαίου·

δ) οι καταναλωτές πρέπει να έχουν κατάλληλη ενημέρωση σχετικά με τη φύση τα υπέρ και τα κατά ενός προαιρετικού μέσου.

ε) το εν λόγω 28ο καθεστώς δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί στο εργατικό δίκαιο ή τις συμβάσεις εργασίας που ισχύουν στα κράτη μέλη.

1.12 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι αυτή η συζήτηση θα πρέπει να διεξαχθεί σε βάθος σε διάφορα επίπεδα – μεταξύ ακαδημαϊκών, ενδιαφερόμενων φορέων (επαγγελματιών, καταναλωτών, κλπ.), ερευνητικών ιδρυμάτων και θεσμικών οργάνων της ΕΕ, κυρίως στο πλαίσιο της αποστολής «Βελτίωση της νομοθεσίας» – με στόχο τη συνεισφορά στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

1.13 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να μελετήσει το θέμα αυτό σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο για να προσδιορίσει τη σκοπιμότητα και χρησιμότητά του.

1.14 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης ότι η Επιτροπή ή το Κοινοβούλιο θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη στις εκ των προτέρων εκτιμήσεις αντικτύπου τη δυνατότητα υιοθέτησης ενός 28ου καθεστώτος για κάθε νέα νομοθετική πρωτοβουλία. Η ίδια αξιολόγηση θα πρέπει να εφαρμόζεται σε προτάσεις που βρίσκονται ήδη υπό εξέλιξη, αρχής γενομένης από την τρέχουσα αναθεώρηση της οδηγίας για τα οργανωμένα ταξίδια. Η εκτίμηση αυτή θα πρέπει να εξετάζει προσεκτικά τον πιθανό αντίκτυπο που μπορεί να έχει η προαιρετική νομοθεσία σε υπάρχοντες εθνικούς κανόνες αναγκαστικού δικαίου. Επίσης, πρέπει να εκτιμηθεί ο κίνδυνος να χρησιμοποιείται το μέσο αυτό για να παρακάμπτονται εθνικοί κανόνες αναγκαστικού δικαίου εις βάρος των ασθενέστερων μερών.

2. **Εισαγωγή – σκοπός της γνωμοδότησης**

2.1 Η βελτίωση της νομοθεσίας και, ει δυνατόν, η μείωση του όγκου της νομοθεσίας είναι ένας από τους στόχους της ενιαίας αγοράς. Όλες οι πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της αποστολής «Βελτίωση της νομοθεσίας», οι οποίες αναπτύχθηκαν από την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και υποστηρίχθηκαν πλήρως από την ΕΟΚΕ σε διάφορες γνωμοδοτήσεις, είχαν ως στόχο την εξεύρεση λύσεων για τη δημιουργία ενός εύχρηστου και κατανοητού νομοθετικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους και τους καταναλωτές.

2.2 Μια σχετικά νέα ιδέα για έναν καλύτερο και πιο συνεκτικό τρόπο ρύθμισης σημαντικών θεμάτων σε επίπεδο ΕΕ διατυπώθηκε για πρώτη φορά σε μια γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ευρωπαϊκή ασφαλιστική σύμβαση» [3]. Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση αυτή, η νομοθεσία για την ευρωπαϊκή ασφαλιστική σύμβαση θα πρέπει να βασίζεται σε ένα προαιρετικό σύστημα, το οποίο παρέχει μια εναλλακτική λύση στην εναρμόνιση των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών.

2.3 Εντός του Κοινού πλαισίου αναφοράς, η ομάδα μελέτης «Αναδιατύπωση του ευρωπαϊκού δικαίου για τις ασφαλιστικές συμβάσεις» ανέπτυξε και παρουσίασε στην Επιτροπή τη μοναδική μέχρι σήμερα διαρθρωμένη πρόταση για ένα πρότυπο προαιρετικό μέσο στην ΕΕ.

2.4 Τα τελευταία χρόνια, δικηγόροι, ακαδημαϊκοί και φορείς της κοινωνίας των πολιτών έχουν επανειλημμένα υποστηρίξει ότι η μέθοδος αυτή θα μπορούσε να αποτελεί μια χρήσιμη εναλλακτική λύση στην παραδοσιακή μέθοδο εναρμόνισης σε συγκεκριμένους τομείς, όπως το σύστημα συνταξιοδότησης ή οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

---

[3] ΕΕ C 157 της 28.6.2005, σ. 1.

2.5 Η Επιτροπή άρχισε σταδιακά να αναφέρεται στη δυνατότητα χρήσης του «28ου καθεστώτος» σε διάφορους τομείς και η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει σχετικά την υποστήριξή της σε διάφορες γνωμοδοτήσεις. [4]

2.6 Ωστόσο, η ιδέα, η φύση και το πλαίσιο εφαρμογής του δεν έχουν ακόμη προσδιοριστεί σαφώς. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να καταδειχθεί ότι το καθεστώς αυτό όχι μόνον είναι εφικτό, αλλά και συνεισφέρει στη βελτίωση της νομοθεσίας και στη δημιουργία ενός απλουστευμένου, κατανοητού και εύχρηστου ρυθμιστικού πλαισίου. Αυτός είναι ο στόχος της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας.

3. **Η ιδέα του «28ου καθεστώτος»**

3.1 *Φύση και χαρακτηριστικά*

3.1.1 Οι όροι «28ο καθεστώς» και «Προαιρετικό μέσο» χρησιμοποιούνται συχνά ως συνώνυμα και προσφέρουν μια εικόνα του ευρωπαϊκού δικαίου των συμβάσεων ή του ευρωπαϊκού ιδιωτικού δικαίου, το οποίο δεν υπερισχύει του εθνικού δικαίου, αλλά παρέχει τη δυνατότητα στα μέρη της σύμβασης να επιλέξουν την εφαρμογή του.

3.1.2 Μολονότι χρησιμοποιείται συχνά σε διάφορα έγγραφα των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και στα περισσότερα άρθρα που δημοσιεύονται για το θέμα αυτό, η έκφραση «28ο καθεστώς» μπορεί να είναι σε κάποιο βαθμό παραπλανητική, διότι μπορεί να παραπέμπει σε ένα καθεστώς «αλλοδαπού» δικαίου έναντι των 27 «εθνικών» νομοθεσιών των κρατών μελών για τις συμβάσεις που θεωρούνται «εγχώριες» νομοθεσίες.

3.1.3 Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο να γίνεται λόγος για ένα «2ο καθεστώς» [5] ιδιωτικού δικαίου σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτός ο όρος καθιστά σαφές ότι ένα ευρωπαϊκό προαιρετικό μέσο θα εισαχθεί στο εγχώριο δίκαιο των κρατών μελών, όπως κάθε άλλη πηγή ευρωπαϊκού δικαίου. Εν ολίγοις, ένα «2ο καθεστώς» θα παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ δύο καθεστώτων εγχώριου δικαίου των συμβάσεων, τα οποία θα έχουν θεσπισθεί από τον εθνικό και τον ευρωπαίο νομοθέτη αντιστοίχως.

3.1.4 Το «2ο καθεστώς» θα μπορεί να χρησιμοποιείται από τα μέρη της σύμβασης για να πραγματοποιούν συναλλαγές σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με αυτόν τον τρόπο, δεν θα χρειάζεται να έρχονται αντιμέτωποι με 27 εθνικά νομικά καθεστώτα των κρατών μελών και οι συναλλαγές τους θα μπορούν να βασίζονται σε ένα κοινό ευρωπαϊκό καθεστώς ιδιωτικού δικαίου. Έτσι, κανένα μέρος της σύμβασης δεν θα χρειάζεται να αποδέχεται την εφαρμογή ενός δικαίου, το οποίο θεωρεί αλλοδαπό.

3.1.5 Ένα «2ο καθεστώς» θα είναι εξαιρετικά χρήσιμο σε τομείς όπου το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (Ρώμη Ι) απαγορεύει ή περιορίζει την ελεύθερη επιλογή δικαίου από τα μέρη, όπως στην περίπτωση των συμβάσεων μεταφοράς (άρθρο 5 Ρώμη Ι), καταναλωτών (άρθρο 6 Ρώμη Ι), ασφάλισης (άρθρο 7 Ρώμη Ι) και εργασίας (άρθρο 8 Ρώμη Ι). Το προαιρετικό μέσο θα μπορούσε να εφαρμόζεται ακόμη και στους διεθνείς κανόνες αναγκαστικού δικαίου (άρθρο 9 Ρώμη Ι), υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνει επαρκώς υπόψη το γενικό συμφέρον που προστατεύεται από τους κανόνες αυτούς. [6] Ωστόσο, το 2ο καθεστώς δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί στο εργατικό δίκαιο ή τις συμβάσεις εργασίας που ισχύουν στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.1.6 Ως εκ τούτου, με ένα «2ο καθεστώς» οι συναλλαγές σε ολόκληρη την Κοινότητα θα μπορούν να βασίζονται σε ένα και μοναδικό καθεστώς δικαίου των συμβάσεων, ακόμη και σε τομείς όπου το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο προβλέπει την αναγκαστική εφαρμογή των κανόνων που προστατεύουν το ασθενέστερο μέρος.

3.1.7 Ένα ανάλογο προαιρετικό μέσο αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 14 του κανονισμού Ρώμη Ι, σύμφωνα με την οποία «*Αν η Κοινότητα θεσπίσει, με κατάλληλη νομοθετική πράξη, κανόνες ουσιαστικού δικαίου των συμβάσεων, …, η πράξη αυτή μπορεί να προβλέπει ότι τα μέρη δύνανται να επιλέξουν την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων.*»

3.1.8 Εφόσον το προαιρετικό μέσο θα αποτελεί ένα 2ο καθεστώς δικαίου των συμβάσεων στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, η δυνατότητα επιλογής του προαιρετικού μέσου θα πρέπει να παρέχεται ακόμη και σε «καθαρά εγχώριες υποθέσεις». Κατά συνέπεια, οι επιχειρηματίες θα μπορούν να στηρίζουν όλες τις εσωτερικές και διεθνείς συναλλαγές τους στο 2ο καθεστώς, το οποίο θα συμβάλλει στην περαιτέρω μείωση των σχετικών νομικών εξόδων.

3.1.9 Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του «2ου καθεστώτος» θα είναι το γεγονός ότι τα δικαστήρια δεν θα μπορούν να αντιμετωπίζουν το προαιρετικό μέσο ως επιλεγμένο «αλλοδαπό» δίκαιο. Ως εκ τούτου, θα εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, η αρχή «*iura novit curia*» και η πρόσβαση στα εθνικά ανώτατα δικαστήρια θα είναι χωρίς περιορισμούς, κάτι που συνήθως δεν ισχύει όταν εφαρμόζεται αλλοδαπό δίκαιο ή γενικές αρχές. Ομοίως, τα όργανα που προσφέρουν εξωδικαστικούς μηχανισμούς καταγγελίας και προσφυγής δεν θα μπορούν να αρνηθούν την ακρόαση μιας υπόθεσης με το επιχείρημα ότι υπόκειται σε αλλοδαπό δίκαιο. Για παράδειγμα, ο Γερμανός Διαμεσολαβητής για θέματα ασφάλισης μπορεί να αρνηθεί να εξετάσει μια καταγγελία σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό του, εάν η καταγγελία προσδιορίζεται καθοριστικά σύμφωνα με το αλλοδαπό δίκαιο [7]. Ένα ευρωπαϊκό προαιρετικό μέσο, ωστόσο, θα αποτελεί ένα «2ο καθεστώς» δικαίου των συμβάσεων σε κάθε κράτος μέλος και ως εκ τούτου δεν θα μπορεί να λαμβάνεται υπόψη ως «αλλοδαπό» δίκαιο από το Γερμανό Διαμεσολαβητή για θέματα ασφάλισης.

---

(4) ΕΕ C 157, 28.6.2005, σ. 1, εισηγ. Pegado Liz.· ΕΕ C 318, 23.12.2006, σ. 200, εισηγ. Von Fürstenwerth· ΕΕ C 65, 17.3.2006, σ. 134, εισηγ. Ravoet.· ΕΕ C 309, 16.12.2006, σ. 26, εισηγ. Iozia.· ΕΕ C 65, 17.3.2006, σ. 13, εισηγ. Burani.· ΕΕ C 27, 3.2.2009, σ. 18, εισηγ. Grasso.· ΕΕ C 151, 17.6.2008, σ. 1, εισηγ. Iozia.· ΕΕ C 175, 28.7.2009, σ. 26, εισηγ. Pegado Liz.

(5) Όσον αφορά την αντίληψη ενός προαιρετικού μέσου ως «2ου καθεστώτος», βλέπε *Heiss*, Introduction, in: *Basedow/Birds/Clarke/Cousy/Heiss* (eds.), Principles of European Insurance Contract Law (2009) I 45.

(6) Η Γαλλική Εθνοσυνέλευση υιοθέτησε πρόσφατα μια ενημερωτική έκθεση για τα δικαιώματα των καταναλωτών (εισηγήτρια ήταν η κ. Καραμανλή), όπου προτείνεται η δοκιμασία ενός 28ου ευρωπαϊκού νομικού καθεστώτος στο πλαίσιο του κανονισμού Ρώμη Ι.

(7) Βλέπε Heiss, Introduction, in: Basedow/Birds/Clarke/Cousy/Heiss (eds.), Principles of European Insurance Contract Law (2009) I 47.

3.1.10 Τέλος, ένα προαιρετικό μέσο που έχει θεσπισθεί από τον ευρωπαίο νομοθέτη θα υπόκειται σε διαδικασίες προδικαστικής απόφασης από το ΔΕΚ, γεγονός που θα διασφαλίζει την ενιαία εφαρμογή του προαιρετικού μέσου από τα εθνικά δικαστήρια στην ΕΕ ([8]).

3.2 *Προαιρετικό δίκαιο των συμβάσεων και προστασία του ασθενέστερου μέρους*

3.2.1 Το «2ο καθεστώς», όπως περιγράφεται ανωτέρω, προσφέρει μια επιλογή που δεν περιορίζεται από τους εθνικούς κανόνες αναγκαστικού δικαίου, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνει επαρκώς υπόψη το γενικό συμφέρον που προστατεύεται από τους κανόνες αυτούς. Συνεπώς, δημιουργείται η απαίτηση να διασφαλίζεται η αμείωτη ([9]) προστασία του ασθενέστερου μέρους, ιδίως των καταναλωτών, και να μην χρησιμοποιείται το καθεστώς αυτό για να παρακάμπτονται διατάξεις αναγκαστικού δικαίου των κρατών μελών.

3.2.2 Αυτό διασφαλίζεται με τρεις τρόπους:

α) Πρώτον, το «2ο καθεστώς» θα πρέπει το ίδιο να προβλέπει κανόνες αναγκαστικού δικαίου και να εφαρμόζει υψηλό επίπεδο προστασίας του ασθενέστερου μέρους ([10])·

β) Δεύτερον, πρέπει να προλαμβάνεται οποιοσδήποτε αποκλεισμός συγκεκριμένων διατάξεων του «2ου καθεστώτος» μέσω συμφωνίας, προκειμένου να απαγορεύεται ο «συνδυασμός» του εθνικού δικαίου και του «2ου καθεστώτος» με επιλογή των πιο χαλαρών προτύπων κάθε πηγής δικαίου·

γ) Ο καταναλωτής θα πρέπει να ενημερώνεται για τα προαιρετικά μέσα στο πλαίσιο της γενικής ενημέρωσης που παρέχεται από τις οργανώσεις καταναλωτών, καθώς και στο πλαίσιο της προσυμβατικής ενημέρωσης του καταναλωτή από τον επιχειρηματία ότι η προσφερόμενη σύμβαση υπόκειται στο προαιρετικό μέσο.

3.2.3 Κατά συνέπεια, η δυνατότητα επιλογής του «2ου καθεστώτος» δεν θα δημιουργεί κίνητρο στο ισχυρότερο μέρος να προτείνει ένα λιγότερο προστατευτικό δίκαιο στον εκάστοτε αντισυμβαλλόμενό του. Αντιθέτως, το κίνητρο για την επιλογή του «2ου καθεστώτος» θα δημιουργείται από τη δυνατότητα χρήσης συμβατικών όρων σε ολόκληρη την Κοινότητα χωρίς προσαρμογές στο εθνικό δίκαιο, αλλά με βάση το «2ο καθεστώς», το οποίο από μόνο του παρέχει υψηλότερο επίπεδο προστασίας του ασθενέστερου μέρους από τη νομοθεσία των κρατών μελών κατά μέσο όρο.

3.2.4 Ένα προαιρετικό μέσο που εισάγει υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή θα λειτουργεί προς όφελος του καταναλωτή, εφόσον τα προϊόντα που διατίθενται στην ευρωπαϊκή αγορά με βάση το προαιρετικό μέσο μπορούν να είναι πιο εύκολα συγκρίσιμα. Ως εκ τούτου, το προαιρετικό μέσο μπορεί να προάγει τη διαφάνεια.

3.3 *Νομική βάση και μορφή του προαιρετικού μέσου*

3.3.1 Η αρμοδιότητα της ΕΕ όσον αφορά την υιοθέτηση αυτού του μέσου είναι καθοριστική κατά τη συζήτηση της φύσης και των χαρακτηριστικών του. Ορισμένοι συντάκτες θεωρούν ότι το άρθρο 81 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ (πρώην άρθρο 61, υποπαράγραφος γ) και άρθρο 65 ΣΕΚ) θα μπορούσε να αποτελεί τη νομική βάση, διότι αυτό που έχει σημασία κατά την άποψή τους είναι το επίπεδο της σύγκρουσης δικαίου και όχι το ουσιαστικό δίκαιο. Η ΕΕ χρειάζεται απλώς μια αξιόπιστη βάση που θα επιτρέπει στα μέρη να επιλέγουν το μέσο ως εφαρμοστέο δίκαιο και επομένως πρέπει μόνον να εστιάσει στη συμβατικότητα των εθνικών κανόνων του διεθνούς ιδιωτικού δικαίου. Ένα μέσο που βασίζεται στο άρθρο 81 της ΣΛΕΕ θα μπορούσε, ωστόσο, να καλύπτει μόνον υποθέσεις αστικού δικαίου με διασυνοριακές επιπτώσεις και δεν θα είχε δεσμευτικό χαρακτήρα στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία.

3.3.2 Άλλοι πιστεύουν ότι το άρθρο 352 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 308 ΣΕΚ) αποτελεί την πλέον κατάλληλη νομική βάση που παρέχει στην ΕΕ την εξουσία να θεσπίσει αυτό το είδος προαιρετικού μέσου για την επίτευξη ενός από τους στόχους που προβλέπονται στις Συνθήκες, με το επιχείρημα ότι δεν παρείχαν τις απαραίτητες εξουσίες ([11]).

3.3.3 Ωστόσο, δεν θα πρέπει να αποκλείεται η δυνατότητα χρήσης του άρθρου 114 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 95 ΣΕΚ), μιας και αφορά την «προσέγγιση των νομοθεσιών», οι οποίες «έχουν άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς» και αποσκοπούν στην «πραγματοποίηση των στόχων του άρθρου 26» (πρώην άρθρο 14 ΣΕΚ). Επιπλέον, όταν ο ευρωπαίος νομοθέτης έχει την αρμοδιότητα προσέγγισης των εθνικών δικαίων για τις συμβάσεις με βάση το άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να θεσπίσει ένα προαιρετικό μέσο, το οποίο εισβάλλει λιγότερο στο εκάστοτε εθνικό καθεστώς, γεγονός που το καθιστά την προτιμώμενη επιλογή σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

3.3.4 Το νέο άρθρο 118 της ΣΛΕΕ παρέχει μια ειδική νομική βάση. Περιορίζεται ωστόσο ως προς το πεδίο εφαρμογής στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

([8]) Αυτ.

([9]) Σύμφωνα με τον Καθ. M Hesselink του Πανεπιστημίου του Άμστερνταμ, σε επίπεδο κοινωνικής δικαιοσύνης «*(…) ένα 28ο καθεστώς μπορεί να επιλεγεί με το πάτημα ενός κουμπιού (…). Εάν το σχέδιο του κοινού πλαισίου αναφοράς (DCFR) γινόταν ένα προαιρετικό μέσο σε συμβάσεις B2C, αυτό δεν θα οδηγούσε σε κοινωνικό ντάμπινγκ. (…) Η επιλογή δικαίου για το DCFR, εάν επιτρεπόταν από τον ευρωπαίο νομοθέτη, θα δημιουργούσε μια επωφελή για όλους κατάσταση στις συμβάσεις B2C.*»

([10]) Βλέπε Heiss/Downes, Non-Optional Elements in an Optional European Contract Law: Reflections from a Private International Law Perspective, ERPL 13 (2005) 693 (699).

([11]) Hesselink/Rutgers/de Booys, The Legal Basis for an Optional Instrument on European Contract Law, Centre for the Study of European Contract Law Working Paper No. 2007/04.

3.3.5 Για την εξασφάλιση μέγιστης ομοιομορφίας, το εν λόγω μέσο θα πρέπει να περιέχεται σε έναν κανονισμό (άρθρο 288 παραγρ. 2 της ΣΛΕΕ). Με αυτόν τον τρόπο, θα αποτελεί μέρος του ουσιαστικού δικαίου κάθε κράτους μέλους και θα έχει εφαρμογή μόνον εάν το δίκαιο ενός κράτους μέλους είναι εφαρμοστέο στην εκάστοτε σύμβαση σύμφωνα με τους κανόνες περί σύγκρουσης του κανονισμού Ρώμη I. Θα πρέπει να παρέχει μια ολοκληρωμένη ρύθμιση και όχι απλώς να ορίζει ελάχιστα πρότυπα.

3.3.6 Σε κάθε περίπτωση, η συμβατότητα κάθε νέου προαιρετικού μέσου με την αρχή της επικουρικότητας θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη.

3.4 *Περιεχόμενο*

3.4.1 Ένα μελλοντικό προαιρετικό μέσο θα πρέπει να αποτελείται από ένα γενικό μέρος που θα ρυθμίζει την προαιρετική εφαρμογή του και ένα ειδικό μέρος που θα παρέχει ουσιαστικές ρυθμίσεις για τους τομείς δικαίου που καλύπτονται.

3.4.2 Ένα προαιρετικό μέσο θα μπορούσε να έχει την ακόλουθη δομή:

Κεφάλαιο I: Γενικές Διατάξεις

Το κεφάλαιο I, το οποίο θα περιλαμβάνει μόνον 4 ή 5 άρθρα ([12]), θα καθορίζει το πεδίο εφαρμογής του προαιρετικού μέσου και θα παρουσιάζει τις επιλογές των μερών. Θα ορίζει επίσης τους κανόνες που έχουν αναγκαστικό χαρακτήρα (ιδίως τους κανόνες που προστατεύουν το ασθενέστερο μέρος). Τέλος, θα πρέπει να απαγορεύει οποιαδήποτε προσφυγή στο εθνικό δίκαιο και αντιθέτως να προβλέπει την κάλυψη κενών με τη χρήση κοινών γενικών αρχών στις νομοθεσίες των κρατών μελών ([13]).

Κεφάλαιο II: Ειδικές Διατάξεις

Το Κεφάλαιο II θα παρέχει τους ουσιαστικούς κανόνες των τομέων δικαίου που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του προαιρετικού μέσου.

3.5 *Πλεονεκτήματα και δυσκολίες*

3.5.1 Ένα προαιρετικό μέσο θα επιτρέπει πρωτίστως στα μέρη μιας σύμβασης να συναλλάσσονται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση με βάση ένα ενιαίο καθεστώς δικαίου των συμβάσεων. Τα εμπόδια της ενιαίας αγοράς, όπως οι νομικοί κίνδυνοι και τα έξοδα που οφείλονται στις διαφορές των εθνικών νομικών συστημάτων είτε για τους καταναλωτές είτε για τις επιχειρήσεις θα αίρονται ([14]).

3.5.2 Ένα προαιρετικό μέσο θα προσφέρει επιπλέον πλεονεκτήματα σε σύγκριση με την ενοποίηση ή την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.

3.5.2.1 Πρώτον, η απόφαση σχετικά με την εφαρμογή του προαιρετικού μέσου εναπόκειται στην αγορά και ως εκ τούτου η εφαρμογή του θα προκύπτει μόνον όταν τα μέρη της σύμβασης κρίνουν ότι είναι επωφελές. Αναμένεται ότι τα προαιρετικά μέσα θα χρησιμοποιούνται από διεθνείς παράγοντες της αγοράς, ενώ οι τοπικοί παράγοντες θα εξοικονομούν τα έξοδα μετάβασης, ιδίως όσον αφορά την εκ νέου κατάρτιση των συμβατικών όρων για την προσαρμογή τους σε ένα νέο ευρωπαϊκό καθεστώς.

3.5.2.2 Δεύτερον, η ξεχωριστή νομική παράδοση κάθε κράτους μέλους θα παραμένει άθικτη, γεγονός που θα εξασφαλίζει για το προαιρετικό μέσο ευρύτερη αποδοχή σε πολιτικό επίπεδο. Το ίδιο επιχείρημα ισχύει για τους εκάστοτε εγχώριους δικηγόρους σε κάθε κράτος μέλος, οι οποίοι θα αντιταχθούν πιθανόν στην αντικατάσταση των παραδοσιακών κανόνων δικαίου από ένα ευρωπαϊκό δίκαιο των συμβάσεων. Ωστόσο, δεν θα έχουν κανέναν λόγο να εναντιωθούν σε ένα προαιρετικό μέσο, το οποίο δεν θίγει καθόλου το εθνικό δίκαιο.

3.5.3 Επιπλέον, 2α καθεστώτα υπάρχουν ήδη επί του παρόντος (βλέπε 3.6.3). Αυτό φανερώνει ότι τα εθνικά συνταγματικά δίκαια δεν προβάλλουν καμία επιφύλαξη όσον αφορά τα προαιρετικά μέσα.

3.5.4 Η δημιουργία ενός προαιρετικού μέσου για το δίκαιο των συμβάσεων ή άλλους τομείς ιδιωτικού δικαίου μπορεί ωστόσο να προκαλέσει τεχνικά προβλήματα. Σαφώς δεν είναι εύκολο να δημιουργηθεί η επιλογή και να ρυθμιστεί η σχέση δύο καθεστώτων δικαίου των συμβάσεων που συνυπάρχουν. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τη γενική παρουσίαση του πιθανού μελλοντικού προαιρετικού μέσου, τα τεχνικά προβλήματα μπορούν να υπερπηδηθούν.

3.6 *Παρόμοια μέσα*

3.6.1 Τα προαιρετικά μέσα υπάρχουν ήδη σε παγκόσμια και ευρωπαϊκή κλίμακα.

3.6.2 Σε παγκόσμια κλίμακα αναφέρονται ενδεικτικά η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών περί συμβάσεων διεθνούς πώλησης αγαθών (1980) ([15]) οι Συμβάσεις UNDROIT περί διεθνούς πρακτορείας ([16]) και περί διεθνούς χρηματοδοτικής μίσθωσης ([17]). Οι συμβάσεις αυτές ακολουθούν ένα μοντέλο εξαίρεσης ([18]).

([12]) Με βάση το μοντέλο των αρχών του ευρωπαϊκού δικαίου για την ασφαλιστική σύμβαση (PEICL) και κατόπιν περαιτέρω συζητήσεων.

([13]) Για την αποφυγή οιασδήποτε σύγχυσης, ενδείκνυται ο προσδιορισμός των γενικών αυτών αρχών ή η προσφυγή σε γενικούς κανόνες που είναι εφαρμοστέοι σε όλα τα είδη συμβάσεων που περιέχονται στο πόνημα «Principles, definitions and model rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference (DCFR, Book I-III, outline edition 2009)», εάν και όταν αναγνωρίζονται ή θεσπίζονται από νομική πράξη της ΕΕ.

([14]) Βλέπε, για παράδειγμα, *Basedow*, Ein optionales Europäisches Vertragsgesetz: Opt-in, opt-out, wozu überhaupt?, ZEuP 2004, 1.

([15]) Το κείμενο διατίθεται στη διεύθυνση: www.uncitral.org.

([16]) Αυτ.

([17]) Αυτ.

([18]) Βλέπε αρθ. 6 CISG, αρθ. 3 της Σύμβασης περί διεθνούς πρακτορείας, αρθ. 5 της Σύμβασης περί διεθνούς χρηματοδοτικής μίσθωσης.

3.6.3 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο υπάρχουν διάφορα προαιρετικά μέσα:

— Οι κανονισμοί περί σύστασης ευρωπαϊκών εταιρειών όπως οι κανονισμοί για την ευρωπαϊκή εταιρεία (*societas europaea*) [19], για τον ευρωπαϊκό όμιλο οικονομικού σκοπού [20] ή την ευρωπαϊκή συνεταιριστική εταιρεία [21]·

— Οι κανονισμοί για τη θέσπιση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως το κοινοτικό σήμα [22] και το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας [23]·

— Οι κανονισμοί για τις ευρωπαϊκές διαδικασίες πολιτικής δικονομίας, όπως οι κανονισμοί για τις ευρωπαϊκές διαταγές πληρωμής [24] και την ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών [25].

Επίσης προτείνονται πρόσθετα προαιρετικά μέσα, όπως το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο [26]. Αυτοί οι κανονισμοί ή προτάσεις προσθέτουν ευρωπαϊκά μέσα σε αυτά που προσφέρονται από την εθνική νομοθεσία.

4. **Το 28ο καθεστώς και η βελτίωση της νομοθεσίας**

4.1 *Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς*

4.1.1 Ένα προαιρετικό μέσο θα στηρίξει σημαντικά τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και αποτελεί την πλέον κατάλληλη μορφή οικειοθελούς εναρμόνισης σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

4.1.2 Επιπλέον, ένα προαιρετικό μέσο θα διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία καταναλωτών και θα ενισχύσει τη διασυνοριακή κινητικότητα και τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων.

4.1.3 Η έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας δεν αλλάζει την κατάσταση όσον αφορά τη δημιουργία του προαιρετικού καθεστώτος.

4.2 *Ευρωπαϊκό δίκαιο για τις συμβάσεις*

4.2.1 Το δίκτυο «Κοινές αρχές ευρωπαϊκού δικαίου των συμβάσεων» (Δίκτυο CoPECL) ολοκλήρωσε πρόσφατα το σχέδιο κοινού πλαισίου αναφοράς [27] και το υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σαφώς, οι εν λόγω κανόνες παρέχουν στον ευρωπαίο νομοθέτη ένα μοντέλο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τη θέσπιση προαιρετικού μέσου, όπως υποστήριξε η Επίτροπος Reding [28]. Αυτό που χρειάζεται ακόμη είναι ένας κανόνας για την προαιρετική εφαρμογή του κοινού πλαισίου αναφοράς/των κοινών αρχών σύμφωνα με την υπάρχουσα πρόταση του άρθρου 1:102 PEICL. [29]

4.3 *Μελλοντικοί τομείς εφαρμογής*

4.3.1 Ισχυρότερη ανάγκη για ένα προαιρετικό μέσο υπάρχει στους τομείς του δικαίου των συμβάσεων, όπου κυριαρχούν εθνικοί κανόνες αναγκαστικού δικαίου, οι οποίοι αποτελούν νομικό εμπόδιο στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς [30]. Αυτό έχει ήδη επισημανθεί από την Επιτροπή όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τον τομέα των ασφαλίσεων [31]. Ως εκ τούτου, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (τραπεζικό και ασφαλιστικό δίκαιο, υπό την προϋπόθεση ότι η ολοκλήρωση της πρότασης περί του ασφαλιστικού δικαίου θα γίνει σε συντονισμό με το ενιαίο πλαίσιο αναφοράς) μπορούν να αποτελέσουν έναν κύριο τομέα μελλοντικής εφαρμογής ενός προαιρετικού μέσου, λαμβάνοντας σε κάθε περίπτωση δεόντως υπόψη τη νομοθεσία για την προστασία του καταναλωτή.

---

(19) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2157/2001 της 8ης Οκτωβρίου 2001 περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρείας (SE), ΕΕ L 294 της 10.11.2001, σ. 1.

(20) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2137/85 της 25ης Ιουλίου 1985 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Ομίλου Οικονομικού Σκοπού (ΕΟΟΣ), ΕΕ L 199 της 31.7.1985, σ. 1.

(21) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1435/2003 της 22ας Ιουλίου 2003 περί του καταστατικού της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας (SCE), ΕΕ L 207 της 18.8.2003, σ. 1.

(22) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 207/2009 του Φεβρουαρίου 2009 για το κοινοτικό σήμα, ΕΕ L 78 της 24.3.2009, σ. 1.

(23) Ο κανονισμός υιοθετήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2009, αλλά δεν έχει δημοσιοποιηθεί ακόμη στην ΕΕ.

(24) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 10 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006 για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, ΕΕ L 399 της 30.12.2006, σ. 1, όπως τροποποιήθηκε.

(25) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 8 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2007 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών, ΕΕ L 199 της 31.7.2007, σ. 1.

(26) Βλέπε κεφάλαιο VI της πρότασης κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, COM(2009) 154 τελικό.

(27) Βλέπε von Bar/Clive/Schulte-Nölke et al. (eds.), Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition (2009). Το σχέδιο κοινού πλαισίου αναφοράς στον τομέα των ασφαλίσεων περιέχεται στο πόνημα Basedow/Birds/Clarke/Cousy/Heiss (eds.), Principles of European Insurance Contract Law (2009).

(28) Στην ακρόαση με την Viviane REDING, υποψήφια Επίτροπο σε θέματα δικαιοσύνης, θεμελιωδών δικαιωμάτων και ιθαγένειας, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 7.1.2010.

(29) Το άρθρο 1:102 – Αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου για την ασφαλιστική σύμβαση (PEICL), που εξετάζει την προαιρετική εφαρμογή τους, αναφέρει στα σχετικά τμήματα ότι οι PEICL θα εφαρμόζονται όταν τα μέρη, ανεξάρτητα από τυχόν περιορισμούς στην επιλογή δικαίου δυνάμει του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, έχουν συμφωνήσει ότι η σύμβασή τους θα διέπεται από αυτές. (BASEDOW, The Optional Application of the Principles of European Insurance Contract Law, in Fuchs (ed.), European Contract Law, - ERA Forum Special Issue 2008 vol 9, 111).

(30) Βλέπε Heiss/Downes, Non-Optional Elements in an Optional European Contract Law, ERPL (2005) 693, 697 και εξής.

(31) Βλέπε, για παράδειγμα, ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Ένα συνεκτικότερο ευρωπαϊκό δίκαιο των συμβάσεων – Σχέδιο δράσης» της 12ης Φεβρουαρίου 2003, COM(2003) 68 τελικό, αριθ. 47, 48.

4.3.2 Ένα «28ο καθεστώς» θα μπορούσε επίσης να προβλεφθεί για τις πωλήσεις στους καταναλωτές (ιδίως τις πωλήσεις μέσω διαδικτύου). Ωστόσο, ως προς τις πωλήσεις αυτές, η σχέση ενός προαιρετικού μέσου με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα δικαιώματα των καταναλωτών ([32]) πρέπει να λαμβάνεται προσεκτικά υπόψη.

4.3.3 Τα προαιρετικά μέσα μπορούν επίσης να υιοθετηθούν για τομείς του ιδιωτικού δικαίου πέραν του δικαίου των συμβάσεων: τα δικαιώματα εξασφάλισης κινητής περιουσίας ή άυλων αγαθών θα μπορούσαν να εμπίπτουν στο «28ο καθεστώς». Η πρόταση της Επιτροπής για ένα ευρωπαϊκό κληρονομητήριο ([33]) φανερώνει την πιθανή εφαρμογή προαιρετικών μέσων στο κληρονομικό δίκαιο. Το καθεστώς των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων μπορεί επίσης να αποτελέσει αντικείμενο ενός προαιρετικού μέσου στο μέλλον.

4.3.4 Η ανάγκη για ένα προαιρετικό μέσο είναι λιγότερο επιτακτική στον τομέα του γενικού δικαίου των συμβάσεων. Το DCFR, το οποίο καλύπτει το γενικό δίκαιο των συμβάσεων, δεν έχει καταρτιστεί στην ουσία ως προαιρετικό μέσο. Ωστόσο, οι συντάκτες του DCFR υπογραμμίζουν στην Εισαγωγή τους ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για ένα ή περισσότερα προαιρετικά μέσα ([34]). Η πρόταση αυτή μπορεί επίσης να εφαρμοστεί περισταλτικά, με την εισαγωγή των γενικών διατάξεων του DCFR σε ένα προαιρετικό μέσο που εφαρμόζεται μόνο σε ειδικούς τομείς του δικαίου των συμβάσεων. Με αυτόν τον τρόπο θα αποφεύγονται ρυθμιστικά κενά, τα οποία εμφανίζονται μόνον εάν θεσπίζονται διατάξεις για ειδικούς τύπους συμβάσεων.

5. Συμπεράσματα της δημόσιας ακρόασης που πραγματοποιήθηκε από το Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς στις 6 Ιανουαρίου 2010

5.1 Διάφορες παραλλαγές για το θέμα του 28ου καθεστώτος υπάρχουν ήδη ή έχουν προταθεί για το ευρωπαϊκό εταιρικό δίκαιο, το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας και το κληρονομικό δίκαιο. Όλες αυτές υπερβαίνουν τους εθνικούς περιορισμούς, εισχωρούν λιγότερο στους εθνικούς κανόνες και ανοίγουν νέες ευκαιρίες για τους παράγοντες της αγοράς στο διασυνοριακό εμπόριο. Το 28ο καθεστώς πρέπει ωστόσο να συμμορφώνεται με αυστηρότερους κανόνες προστασίας του καταναλωτή, ενώ παράλληλα να είναι πιο ισχυρό από την προσέγγιση εναρμόνισης. Τα συστήματα συνταξιοδότησης αποτελούν κύριο θέμα του 28ου καθεστώτος με περίπου 18 εκατομμύρια ευρωπαίους συνταξιούχους να ζουν σε διαφορετικό κράτος μέλος. Τέλος, το 28ο καθεστώς θα πρέπει να εστιάζει στην καλή πληροφόρηση και ανάπτυξη εμπιστοσύνης (π.χ. συμβάσεις) και να οδηγεί σε απλούστερες υπηρεσίες και προϊόντα (ιδίως χρηματοοικονομικές υπηρεσίες). Στον τομέα των λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη βελτίωση της νομοθεσίας για την προστασία του καταναλωτή: η κρίση κατέδειξε την ανάγκη ρύθμισης όλων των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που προσφέρονται στους καταναλωτές και παροχής απλουστευμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε όσους καταναλωτές το επιθυμούν. Η πολιτική συναίνεση που θα πρέπει να επιτευχθεί για να υπάρχει η δυνατότητα επιλογής του 28ου καθεστώτος και της νομικής του βάσης παραμένει ωστόσο στην ημερήσια διάταξη. Οι εκτιμήσεις αντικτύπου της Επιτροπής θα πρέπει να εκφράζουν συστηματικά τη δυνατότητα μιας «προαιρετικής προσέγγισης», ήτοι την υιοθέτηση του 28ου καθεστώτος, το οποίο θα μπορεί να αποτελεί απάντηση σε συγκεκριμένα προβλήματα και όχι μια γενική εναλλακτική δυνατότητα στο δίκαιο των συμβάσεων.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

([32]) COM(2008) 614 τελικό.
([33]) Βλέπε COM(2009) 154 τελικό, το οποίο εξετάζεται ανωτέρω στο σημείο 3.6.3.
([34]) *von Bar/Beale/Clive/Schulte-Nölke* in von Bar/Clive/Schulte-Nölke et al. (eds.), Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition (2009) Intr. 79.